अध्याय 46

बबाको गया यात्रा-दुई बोकाको पूर्वजन्मको कथाः-

यो अध्यायमा शामाको काशी, प्रयाग र गयाको यात्रा र बाबा कस्तो प्रकारले वहाँ यिनीहरूभन्दा पहिले नै (तस्वीरको रूपमा) पुग्नुभयो तथा दुई बोकाको बितेका जन्मको इतिहास आदिको वर्णन गरिएको छ।

प्रस्तावनाः-

हे साई! हजूरका श्रीचरण धन्य हुन् र तिनको स्मरण (संझना कति सुख दिने छ? हजूरको संसारको डर नाश गर्ने स्वरूपको दर्शन पनि धन्य हो, जसको फलको रूपमा कर्म बन्धन छिन्नभिन्न हुन जान्छन्। अब हामीलाई हजूरको सगुण स्वरूपको दर्शन हुन सक्तैन तापनि यदि भक्तगणले हजूरका श्रीचरणमा श्रद्वा राखे भने हजूरले उनीहरूलाई प्रत्यक्ष अनुभव दिइरहने गर्नु हुन्छ। हजूर एउटा अज्ञात आकर्षण शक्तिद्वारा नजिक रहेको हुनुहोस्। या टाढा रहेको हुनुहोस् भक्तहरूलाई आफ्नो नजिकै तानेर उनीहरूलाई एउटी दयालु आमाले जस्तै गरी छातीमा लगाउनु हुन्छ। हे साई! ळजूरको वासस्थान कहाँ छ, त्यो भक्त जानदैनन्। तर पनि हजूरले यस्तो कुशलतासँग उनलाई प्रेरणा गर्नु हुन्छ त्यसको परिणाम रूपमा हजूरको अभय हात उनीहरूको शिरमा छ भन्ने कुराको उनीहरूलाई आभास हुन जान्छ। अनि हजूरको कृपा-दृष्टिको परिणामले नै उनीहरूलाई अज्ञात सहायता प्राप्त भई नै रहन्छ। अहंकारको वशमा परेर उच्चकोटिका विद्वान् र चतुर पुरूष पनि यो भवसागरको बददलमा फस्न जान्छन्। तर पनि हे साई! हजूर केवल आफ्नो शक्तिले नै असहाय र असल हृदय भएका भक्तहरूलाई यो दलदलबाट निकालेर उनीहरूको रक्षा गर्ने गर्नुहुन्छ। पर्दाको पछाडि छिपेर हजूरले नै त सबै न्याय गरिरहनु भएको छ। तर पनि हजूर आफ्नो ती कुरामा कुनै सम्बन्ध नै छैन भने जस्तो अभिनय गर्नुहुन्छ। कसैले पनि हजूरको सम्पूर्ण जीवनगाथा (चरित्र) जान्न सकेका छैनन्। यसैले हामीहरू अनन्यभावले हजूरका श्री

चरणका शरणमा आऔं र आफ्ना पाहरूबाट मुक्त हुनाको लागि एक मात्र हजूरको नै नामस्मरण गर्दै रहूँ, यही नै कल्याणकारी कुरा हो। हजूर आफ्ना निष्काम (फलको इच्छा नगरी काम गर्ने) भक्तहरूका सम्पूर्ण इच्छाहरू पूर्ण गरेर उनीहरूलाई परमानन्दको प्राप्ति गराइदिने गर्नु हुन्छ। केवल हजूरको मीठी नामको उच्चारण नै भक्तहरूको लागि अत्यन्त सजिलो बाटो हो। यो साधनबाट उनहीहरूमा राजसिक र तामसिक गुणहरूको ह्रास भएर सात्विक र धार्मिक गुणहरूको विकास हुनेछ। यसको सँगसँगै उनहीहरूमा क्रमशः विवेक, वैराग्य र ज्ञानको पनि प्राप्ति हुन जानेछ। अनि उनीहरूलाई आत्मस्थित भएर गुरूसँग पनि अभिन्नता प्राप्त हुनेछ। यसैको अर्को अर्थ हो गुरूप्रति अनन्यभावले शरणागत हुनु। यस कुराको निश्चित प्रमाण केवल यही हो कि त्यसपछि हाम्रो मन स्थिर र शान्त हुन जान्छ। यो शरणागति, भक्ति र ज्ञानको महत्ता अद्वितीय छ किनभने यिनको सँगै नै शान्ति, वैराग्य, कीर्ति, मोक्ष इत्यादिको पनि प्राप्ति सजिलैसँग हुन जान्छ।

यदि बाबाले आफ्ना भक्तहरू उपर अनुग्रह गर्नुभयो भने त्यो भक्त जहाँसुकै नए पनि वहाँ कुने न कुनै रूपमा पहिले नै त्यहाँ पुगिसक्नु हुन्छ। यो कुरा तल लेखिको कथाबाट स्पष्ट हुन्छ।

गया यात्राः-

बाबासँग परिचय भएको केही समयपछि नै काका साहेब दीक्षितले आफ्ना जेठा छोरा बापूको नागपुरमा ब्रतबन्ध संस्कार गर्ने निश्चय गरे र लगभग त्यसै समयमा नानासाहेब चाँदोरकरले पनि आफ्नो जेठा छोराको ग्वालियरमा विवाह गर्ने कार्यक्रम बनाए। दीक्षित र चाँदोरकर दुबैजना नै शिरडी आएर प्रेमपूर्वक उनहरूले बाबालाई निमन्त्राण दिए। त्यसमा वहाँले आफ्नो प्रतिनिधि शामालाई लैजान भन्नुभया। तर उनीहरूले जब स्वयं पाल्नु हुन वहाँसँ आग्रह गरे अनि त्यसबेला वहाँले जवाफ दिनुभयो- ‘‘बनारस र प्रयागबाट निस्केपछि म शामाभन्दा पनि पहिले पुग्ने छु’’। पाठकगण यी शब्दलाई अलिकति ध्यानमा राख्नोस्। किनभने यी शब्द बाबाको सर्वज्ञता जनाउने छन्।

बाबाको आज्ञा पाएर शामाले उत्सवहरूमा सम्मिलित हुनको लागि पहिले नागपुर, ग्वालियर र त्यसपछि काशी, प्रयाग र गया जाने निश्चय गरे। अप्पाकोते पनि शामासँगै जान तैयार भए। पहिले त उनीहरू दुबै
व्रतबन्ध संस्कारमा सम्मिलित हुन नागपुर पुगे। काका साहेब दीक्षितले शामालाई खर्चको निमित दुई सय रूपियाँ दिए। त्यहाँबाट उनीहरू विवाहमा सम्मिलित हुन ग्वालियर गए। त्यहाँ नानासाहेब चाँदोरकले एक सय रूपैयाँ र उनका सँधी श्री जठारले पनि एक लक्ष्मीनारायणको भव्य मन्दिरमा उनलाई राम्रो स्वागत गरे। शामा र कोते अयोध्यामा एक्काइस दिन तथा काशी (बनारस) मा दुई महिला बसेर अनि गयाको लागि हिंडे। गयामा प्लेग फेलिएको समाचार रेलगाड़िमा सुनेर यिनीहरूलाई केही चिन्ता हुन लाग्यो, तर पनि रातमा उनहीहरू गया स्टेशनमा ओर्लिएर एउटा धर्मशालामा गएर बसे। बिहानीपख यात्रीहरूलाई बस्ने र खानेको व्यवस्था गर्ने गयाको पूजारी (पंडा) आयो र "सबै यात्री" गइसके यसैले तपाईहरू पनि अब छिटो गर्नोस्" भन्न लाग्यो। शामाले यसै नै ऊसँग सोधिहाले, "के गयामा प्लेग फैलिएको छ?" पूजारीले जवाफ दिया "छैन"। तपाई केही चिन्ता नगरिकन म कहाँ पाल्नुहोस् र वास्तविक वस्तुस्थिति आफैं नै हेर्नोस् न।"

त्यसपछि उनीहरू पूजारीको साथमा चरमा पुगे। उसको घर के भन्नु एउटा विशाल (ठूलो) महल नै थियो, जसमा प्रशस्त यात्रीहरू विश्राम राखिए। घरको अगाडि भागको ठीक बीच भागमा टाँगिएको बाबाको एउटा ठूलो तस्वीर देखेर उनी अति प्रसन्न भए। उनको हृदय भरिएर आयो। उनीलाई बाबाको "म काशी र प्रयागबाट निस्केपछि शामाभन्दा अगाडि नै पुग्नेछु" भनी भनिएका शब्दहरूको संभझना आयों। अनि त शामा का आँखाबाट आँसुका धारा बग्न लागे र उनको शरीरमा रोमांच भएर आयो। घाँटी रोकियो र रूँदारूँदे उनलाई घुँक्क-घुँक्क हुन लाग्यो।

शामाको यस्तो अवस्था देखेर पूजारीले यो व्यक्ति प्लेगको खबरले डरले थर्कमान भएर रोइराखेको छ भन्ने सोच्यो। तर शामाले उसको कप्नाको विपरीत (उल्टो) नै "बाबाको यो तस्वीर तपाईले कहाँबाट पाउनु भयो" भनेर प्रश्न गरे। उसले जबाफ दियो "मेरा दुई तीन

सय दलाल मनमाड र पुणताम्बे क्षेत्रमा काम गर्छन् र त्यो क्षेत्रबाट गया आउने यात्रीहरूको सुविधाको विशेष ध्यान राख्दछन्। त्यहाँ शिरडी साई महाराजको कीर्ति मैले सुन्न पुग। लगभग बाह्र वर्ष भयो, मैले आफै नै शिरडी गएर बाबाको श्री दर्शनको लाभ उठाएथें। उहीं शामाको घरमा टाँगिएको वहाँको तस्वीरले म आकर्षित भएथें। श्रमि त बाबाको आज्ञासे जो तस्वीर मलाई शामाले उपहार दिऐ थे, त्यही तस्वीर हो यो"।

शामालाई पहिलेको संझना ताजा भयो। साधे जब गयाको पूजारीलाई आज म कहाँ अतिथि बनेर चरने यी उनै शामा हुनफ जसले मलाई तस्वीर दिएर अनुगृहीत गरेका थिए भन्ने कुराको जानकारी भयो अनि त उसलाई आनन्दको सीमा नै भएन। दबैजना बड़ी प्रेमपूर्वक मिलेर हर्षित भए। त्यसपछि पूजारीले शामालाई बादशाही ढंगले भव्य स्वागत गऱ्यो। ऊ एक धनाढ्य 'व्यक्ति थियो। आफृ घुमायो र हर प्रकारले उनको सुख सुविधाना ध्यान दियो।

यो कथाले बाबाको, वचन सत्य निक्लेको कुरालाई सिद्ध गऱ्यो। वहाँको आफनो भक्तहरू उपर कत्ति स्नेह थियो भन्ने कुरा त छोड़ौं। वहाँ त सबैं प्राणीयाधि समानरूपले प्रेम गर्नु हुन्ध्यो र सबैलाई आपनै स्वरूप संझनु हन्ध्यो यो कुरा तस दिइएको कथाबाट पनि जानकारी हुन जानेछ।

दुई बोकाः-

एक घटक बाबा लेंडी बागबाट फर्किरहनु भएको बखतमा वहाँले बोकाको एक बथान आउन लागेको दुख्नु भयो। तिनमध्ये दुईटा बोकाले वहाँलाई आफूतिर आकर्षित गरे। बाबाले गएर तिनको शरीर आपनो हातले थप्थपाउनु भयो र तिनलाई 32 रूपियाँमा किन्तु भयो। बाबाको यो विचित्र व्यवहार देखेर भक्तहरूलाई आश्चर्य लाग्यो। बाबा यो खरिदी व्यापारमा ठगिनु भयो भन्ने उनीहरूले सोचे। किनभनै एउटा बोकाको मोल त्यस समयमा तीन वाचार रूपियोंचन्दा बढ़ी थिएन। त्यसैले ही दुई बोका बढ़ीमन्दा बढ़ी आठ रूपियाँमा पाइन सकिन्थे।

उनीहरूले बाबालाई घोचपेच गर्न लागे, तर बाबा शान्त भएर बसिरहनु भयो। जब शामा र तात्याले बोका किन्नाको कारण सोधे अनि वहाँले जवाक दिनभयो "मेरो न कुनै घर छ, न पत्नी नै छ जसको लागि मैले पैसा जम्मा गरेर छ।"

त्यसपछि वहाँले चार शेर दाल बजारबाट मगाएर तिनलाई खुबाउनु भयो। तिनीहरूलाई ख्वाई-पियाई सकेपछि वहाँले फेरि तिनकैं धनीलाई ती बोका फर्काइदिनु भयो। त्यसपछि नै ती बोकाको पूर्व जन्मको कथा यस्तो प्रकारले सुनाउनु भयोः-

शामा र तात्या। तिमीहरू यो खरिदी व्यापारमा म ठगिएँ भन्ने सोचदछौ। तर यसो होइन। यिनको कथा सुन। पूर्व जन्ममा यी दुवै मानिस थिए र सौभाग्यले मेरा नजिक सपर्कमा थिए । म नेर नै बस्दथे। यी दुवै सहोदर भाइ थिए र पहिले यिनीहरूको परस्परमा ज्यादै प्रेम थियो। तर पछि एउटा अर्काको कट्टर शत्रु बन्न गए। जेठो दाजु अच्छी थियो। तर सानो भाई भाने ज्यादै परिश्रमी थियो। उसले प्रशस्त धन कमाएको थियो। त्यसले गर्दा दाजुले भाइको डाह गर्ने गर्थ्यो। यसै कारण उसले भाइको हत्या गरेर उसको धन हडप्न खोज्यो। आफ्नो आत्मीय सम्बन्ध भुलेर अब उनीहरू एउटा अर्कोसंग नराम्रो संग झगडा गर्न लागे। दाजुले अनेक कोसिस गऱ्यो तर भाइको हत्यामा असफल रह्यो। अनि त तिनीहरू एउटा अर्काको प्राण लिने नै शत्रु बन्न गए। एक दिन दाजुले भाइको शिरमा लठ्ठीले प्रहार गऱ्यो त्यसको बदलामा भाइले दाजुको शिरमा बच्चरो चलायो। परिणामस्वरूप वहीं दुबैको मृत्यु हुन गयो। अनि त आ-आफ्नो कर्मको अनुसार यी दुबै बोकाको योनिमा पुगे। जसै तिनीहरू मेरो नजिकैबाट गए अनि मलाई तिनीहरूको पहिलेको इतिहासको संझना भएर आयो र मलाई दया लाग्यो। यसैले मैले तिनीहरूलाई केही ख्वाउने पियाउने र सुख दिने विचार गरे। यही कारणले होकि मैले यिनको लागि पैसा खर्च गरें जो तिमीहरूलाई महंगा जस्तो लाग्यो। तिमीहरूलाई यो लेनदेन ठीक लागेन। यसैले मैले ती बोका व्यापारीलाई ने फर्काक दिएको हूँ। सँच्चिनै बोका जस्तै सामान्य प्राणीहरूको पनि बाबालाई ज्यादै प्रेम थियो।

श्री सद्गुरू साईनाथमा अर्पण होस्। मंगल होओस्।